

Oponentský posudek magisterské diplomové práce. Martin Bánoci: Slavení večeře Páně s dětmi. Teologické předpoklady a současná praxe v Českobratrské církvi evangelické.

Téma si autor zvolil z důvodů praktických: „načerpání zkušeností a využitelnost“ pro budoucí praxi (11). A tomu podřídil i hlavní strukturu své práce. Jde nejprve o souhrn teoretických poznatků, ve druhé části je představen výzkum mezi členy ČCE.

I podrobnější struktura práce má svoji logiku. Na počátku je stručný biblicko-teologický výklad o vlastních zdrojích a pochopení VP v Bibli, přičemž se soustřeďuje na obrazy, které mohou napomoci chápání VP ze Starého zákona. V Novém zákoně uvádí jen ta místa, která o VP mluví (tzv. ustanovení), kupodivu nezmiňuje žádné jiné příběhy Ježíšova stolování (až na zmínku na str. 13). Smysl VP nachází ve „vnitřní obnově, a to jak pro jednotlivce, tak i pro společenství sboru“ (18). To je jistě na obecné rovině pravda, ale v kapitole s názvem „Teologický smysl večeře Páně“ by bylo možno očekávat o něco obsažnější výpovědi. Že existují různé formy slavení, do této kapitoly jistě nepatří. To bude předmětem výkladů pozdějších. v přehledu praxe prvotní církve autor užívá řady tvrzení, která nejsou opřena o žádný zdroj. Lze si klást otázku, jak autor přišel na tvrzení, že „dětí se plně účastnily eucharistické oslavy“, když tentýž odstavec začíná větou o tom, že ve spisech církevních otců „zjistíme, že neexistuje dostatek důkazů o plné účasti dětí na VP“ (23). Doklady z církevních otců (a raného středověku – 24-27) jsou souhrnem poznatků, aniž autor odlišil, co je citát, parafráze či vlastní souhrn.

Podrobněji se autor může věnovat otázce dětí u VP v kapitole o období reformace, neboť se opírá o osvědčené autory (Rejchrtová, Holeton aj.). Kde však autor přišel na tvrzení, že „pro mnoho luteránů bylo potvrzení víry (konfirmace) neodmyslitelným předpokladem toho, aby se člověk mohl účastnit přijímání“ (34) je poněkud záhada. Co znamená „mnoho luteránů“? Ve kterém období? Asi by bylo dobré více diferencovat a uvést například i M. Bucera, který je někdy považován za „otce konfirmace“ (ale za luterána?).

Je rozhodně dobré, že jako příklad různých způsobů řešení otázky vztahu dětí a VP, autor zvolil srovnání čtyř církví, které působí v Čechách. Autor zůstal ovšem dlužen odpověď na otázku, proč právě tyto církve, i to, co z uvedeného srovnání plyne. To může být předmětem rozhovoru u obhajoby. (Informace, které jsou na str. 42 označené poznámkami č. 93 a 94 v citované podobě na uvedených místech Agendy ČCE I. k nalezení nejsou.)

Ke zjištění situace („současný stav v ČCE“, 43), resp. praxe v současné ČCE, autor zvolil kvantitativní šetření prostřednictvím anonymního elektronického dotazníku. Sice se asi nelze dozvědět, kolik lidí dotazník mohl zasáhnout, diplomand pracuje s 277 relevantními odpověďmi, resp. dotazníky (47). Pokud jsem to nepřehlédl, nikde se nezamýšlí nad tím, zda je to hodně či málo atp., případně, jaký význam by tomuto číslu přiložil. Autor korektně zpracovává výzkum, formuluje i potvrzení hypotéz. Domnívám se, že v podobné práci by bylo vhodné zařadit i pokus o jakýsi souhrn získaných poznatků.

Další kapitola „Současná diskuse o účasti dětí na VP“ (57-63) je pokračováním analytické části. Zde autor referuje zřejmě o svých poznatcích (bez udání opory v literatuře, např. str. 58), nebo o diskusi v oblasti reformované církve v USA. Je pravdou, že shrnuje do

přehledných bodů argumenty odpůrců účasti dětí na VP i zastánců. I zde si závěry musí udělat čtenář již sám. Zda jde vskutku vždy o „současnou diskusi“, je samozřejmě otázka s ohledem na citované prameny (z let 1891, 1991, 1993).

Pak již následují „Podněty a doporučení pro současnou praxi v ČCE“ (64). Autor vnímá, že rozumové schopnosti dítěte nejsou nejdůležitějším předpoklad v otázce účasti na VP. Zdůrazňuje roli společenství. Méně srozumitelné je, že se opět objevuje diskuse (argumenty „proti“ – 65), která měla být nejspíš v kapitole předchozí. Zdá se tedy, že chybí jakýsi celkový obraz, který vznikl díky dosti zdařilému dotazníkovému šetření, resp. větší propojení teoretické části s praktickou. Má nějaký význam pro praxi, která existuje, celá biblicko-teologická tradice, jak o ní autor referuje v úvodní části své práce? Jsou zde nějaké linie shody, případně inovace, nebo dokonce odklonu od této tradice? Jistě by práci – a to nejen této diplomové, ale především jeho vlastní v budoucnu (viz str. 11) prospělo i srovnání s diskusemi a poznatky v některých církvích v Evropě.

Vlastní Závěr (68) je z velké části jen rekapitulací podniknutých kroků, ale i sympatickou proklamací o dětech, kterým by se nemělo bránit v přístupu k VP.

Předložená magisterská práce je nesporně aktuální a klade si relevantní teologické otázky. Žel, její zpracování není prosto nedostatků. Některé byly zmíněny již výše.

Poněkud problematická je práce s prameny. Není vždy jasné, co je citát, parafráze, vlastní myšlenka. Proč jsou některé citáty označené kurzívou, jiné nikoliv? Není ani vždy zřejmé, zda autor opravdu cituje zdroje (jako např. Jakoubka) z originálního rukopisu, nebo užívá citací ze sekundární literatury. Citoval autor opravdu z Boušeho liturgiky (36⁶⁷), nebo opsal – se stejnou vynechávkou (shodou náhod?) z Malého pojednání o VP str. 95 od M. Rejchrt, na které se odvolává hned předtím? (Bouše na uvedeném místě ovšem nezmiňuje Kalvína, ale utrakvisty). Podobně problematický je citát (31⁴⁶) o tom, že děti vlastně eucharistii nepotřebují, poněkud nezapadá do kontextu odstavce, kde autor chce zdůraznit, že spíše potřebují. Ostatně uvedený citát je parafrází argumentů, které užívali v době husitské protivníci vysluhování VP dětem.

Další nedostatky jsou v oblasti bibliografických záznamů. Např. co je za titul „FILIPÍ, Pavel. O církvi: večere Páně. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2016“? (Nejspíš nejde o knihu, ale brožuru?) Publikace „Leuenbergské dokumenty“ má poněkud nešťastný pravopis. Ale autor sám střídá i u uváděného titulu psaní s „g“ i bez něj (srov. 17⁵ a 30⁴⁰). Pokud se cituje článek z časopisu, je třeba uvádět kompletní bibliografický údaj dle obvyklých norem. (srov. např. N. Rejchrtová: Dětská otázka v husitství). Citace dokumentů, jako je například Lutherův Menší katechismus, ze soukromého internetového zdroje, místo zdroje oficiálního, je v magisterské práci v oboru teologie takřka nepřijatelné. Podobně citace Agendy ČCE (ještě ke všemu je odkaz v poznámce 41⁹³ veden na jiné místo, ne k textu Agendy ČCE) internetového zdroje místo z knižního vydání.

O problematice pravopisu byla zmínka, práce není prosta drobných chyb, nápadná je ovšem nejednotnost při psaní termínů jako „lutheráni“ (29) a „luteráni“ (34); „katechizmus“ (34) i „katechismus“ (35). Starý zákon a Nový zákon se píše s malým „z“.

Na předložené práci je třeba ocenit neskrývaný zájem o danou tematiku i autorovy postoje. Zvládnul i empirický výzkum. Je škoda, že ho to nevedlo k pečlivější práci se zdroji, širšímu záběru ohledně literatury i hlubší teologické zakotvenosti. Mnohde práce připomíná spíše kompilát, než kritickou reflexi, která se od magisterské diplomové práce očekává.

Práci doporučuji k obhajobě. Uvedené nedostatky však hodnocení práce posouvají značně vpravo od středu stupnice, takže obhajoba by mohla rozhodnout o tom, zda lze předloženou práci hodnotit alespoň stupněm „D“

Ladislav Beneš, Dr.
Katedra praktické teologie ETF UK

V Praze 15. 9. 2017